

PERSMEDEDELING

Dinsdag 26 oktober 2021

AGENTSCHAP ZORG EN GEZONDHEID

Bloedonderzoek toont hoge waarden van PFOS bij meer dan de helft van de deelnemers – no-regretmaatregelen worden uitgebreid

De afgelopen zomer lieten 796 omwonenden van de 3M-fabriek in Zwijndrecht hun bloed onderzoeken op de aanwezigheid van PFAS. 13 PFAS-types werden onderzocht. Voor het type PFOS blijkt meer dan de helft van de deelnemers een waarde te hebben die vanuit gezondheidskundig standpunt te hoog ligt. Wie dichterbij de fabriek woont, heeft doorgaans hogere waarden, net als wie eieren van eigen kippen eet en grondwater gebruikt. Het Agentschap Zorg en Gezondheid adviseert daarom aan de gemeentes om de no-regretmaatregelen uit te breiden.

Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding Wouter Beke: "Nadat we in juni op de hoogte werden gesteld van de PFAS-vervuiling in Zwijndrecht, hebben we voorzorgsmaatregelen geadviseerd en een bloedonderzoek opgestart. Met dat onderzoek willen we de mensen in de regio meer duidelijkheid geven over de blootstelling en meer inzicht verwerven voor het beleid en voor een toekomstig, meer diepgaand humaan-biomonitoringsonderzoek. Met dit onderzoek kunnen we ook onze voorzorgsmaatregelen opvolgen."

Bloedonderzoek bij 796 omwonenden

Na een oproep begin juli naar alle omwonenden binnen de 3 km rond de 3M-site, werden tijdens de zomermaanden bij 796 mensen bloedstalen afgenomen.

Dr. Vera Nelen van het Provinciaal Instituut voor Hygiëne: "Deze groep was ruim genoeg om een betrouwbaar beeld te geven van de PFAS-blootstelling in deze regio. Dus ook mensen bij wie we geen

bloedstaal hebben afgenomen, krijgen met deze resultaten een goed beeld van hun eigen blootstelling.”

Hogere waarden dichterbij de 3M-fabriek

Het bloed van deze deelnemers werd onderzocht op 13 PFAS-types. Bewoners uit de omgeving van de 3M-site hebben vooral de 4 types in het lichaam: PFOS, PFHxS, PFOA en PFNA. In vergelijking met de rest van de Vlaamse bevolking hebben deze mensen vooral hogere waarden voor PFOS en PFHxS. Dit zijn twee stoffen die in het verleden door 3M werden geproduceerd. Omdat ze moeilijk afbreken in het leefmilieu, kunnen mensen nog steeds aan deze stoffen worden blootgesteld. De andere onderzochte PFAS kwamen bij een (soms kleine) minderheid van de deelnemers voor of helemaal niet. Let wel, niet alle PFAS-types werden onderzocht, dit is vooralsnog onmogelijk.

Het onderzoek stelt ook een aantal verbanden vast tussen kenmerken of leefstijlgevoontes van deelnemers en hun bloedwaarden. Deelnemers hebben **gemiddeld hogere PFAS-bloedwaarden als:**

- Ze dichterbij de fabriek wonen, al langer in het onderzoeksgebied wonen of ten zuidwesten van 3M wonen.
- Ze lokaal geteelde voeding eten: de studie stelt dit vooral vast voor eieren van eigen kippen en voor het gebruik van grondwater. Voor groenten en fruit lijkt de relatie minder sterk, maar mogelijk wordt de invloed van deze bevinding gemaskeerd doordat mensen die lokale groenten en fruit eten vaak ook lokale eieren eten. Dit wordt nog verder onderzocht.
- Ze via hun beroep, opleiding of hobby in contact komen met bodemdeeltjes. Dit moet nog verder onderzocht worden om er concrete en correcte adviezen over te kunnen geven.

Onderzoekster Ann Colles van VITO: “De resultaten tonen gemiddeld hogere PFAS-serumgehalten bij deelnemers die dichterbij de fabriek wonen en bij deelnemers die langer in het gebied wonen. Dit suggereert een invloed van de aanwezigheid van deze industrie op de lichaamsblootstelling. Via het eten van bijvoorbeeld eieren uit het gebied kan de aanwezige vervuiling in het lichaam terecht komen. We zien ook dat het gebruik van smeermiddelen voor onder meer onderhoud van je fiets of zadels een bron van blootstelling kan zijn. Het is belangrijk om hier in de toekomst rond te sensibiliseren. Smeermiddelen gebruiken die geen teflon (PFTE) bevatten, kan de blootstelling verminderen.”

Onderzoekster Katleen De Brouwere van VITO: “De vele milieumetingen in bijvoorbeeld bodem en grondwater die de afgelopen periode onder de coördinatie van Karl Vrancken zijn gebeurd of verzameld, toonden milieuverontreiniging aan in de omgeving van 3M. We moeten nu ook vaststellen

dat er een verhoogde PFAS-belasting is bij de mensen die wonen in deze omgeving. Deze resultaten bevestigen dus dat dit gebied wel degelijk een zogeheten hotspot is, een zone waar mensen meer dan elders worden blootgesteld aan een milieueffect dat gevolgen kan hebben voor de gezondheid.”

PFOS-waarden overschrijden vaak de gezondheidskundige norm

Vooraf de hogere waarden van PFOS zijn opvallend. Afgetoetst aan gezondheidskundige richtwaarden (de Duitse Humane-Biomonitoringwaarden HBM-I en HBM-II) blijkt dat de meerderheid van de deelnemers te hoge PFOS-waarden in het bloed heeft:

- Slechts 9% blijft onder de HBM-I richtwaarde, een waarde waaronder er geen gezondheidseffecten te verwachten zijn.
- 32% zit boven de HBM-I waarde maar onder de HBM-II-waarde, een waarde die geldt als eerste signaal en waarbij nadelige gezondheidseffecten niet uit te sluiten zijn.
- 59% zit boven de HBM-II waarde, een waarde waarbij nadelige gezondheidseffecten op lange termijn mogelijk zijn.

Joris Moonens, woordvoerder van Zorg en Gezondheid: “Meer dan de helft van de deelnemers heeft voor PFOS een serumwaarde boven de HBM-II-waarde van de Duitse HBM-commissie. Dit wil zeggen dat de waarden van PFOS in de buurt van 3M vanuit gezondheidskundig standpunt te hoog liggen. Belangrijk is wel te benadrukken dat een verhoogde PFOS-waarde in het bloed niet betekent dat deze chemische stoffen de gezondheid van het individu hebben geschaad of zullen schaden. De gezondheid wordt namelijk beïnvloed door meerdere factoren, PFAS is een extra risicofactor. Het gaat om een verhoogd risico op gezondheidseffecten zoals verhoogde cholesterol, waar nog veel andere factoren een rol in spelen. Deze overschrijdingen zijn wel een alarmbel om de bronnen in kaart te brengen en de blootstelling te verminderen.”

Adviezen en opvolging voor de deelnemers

Alle deelnemers aan het onderzoek kregen vandaag hun persoonlijke resultaat en de groepsresultaten per brief. Daarbij zitten ook tips wat de mensen zelf kunnen doen in het dagelijkse leven om blootstelling aan PFAS te vermijden. Met een bijkomende checklist kunnen ze nagaan welke bronnen ze in hun dagelijkse activiteiten kunnen vermijden.

Alle deelnemers zijn ook uitgenodigd voor een apart infomoment in Zwijndrecht waar ze de kans krijgen hun vragen te stellen aan de onderzoekers en de medisch milieudeskundigen van Zorg en

Gezondheid. (Deze infodag is enkel toegankelijk voor deelnemers op uitnodiging, er zal geen pers toegelaten worden.) Voor alle omwonenden is er een online infomoment op dinsdag.

Deelnemers wiens resultaat de HBM-II richtwaarde overschrijdt, krijgen ook de kans voor een één-op-één-consult met een milieu-arts of medisch milieukundige. Die kan de resultaten met de persoon bespreken en advies op maat geven. Met de huidige kennis over PFAS is het echter niet mogelijk om het gezondheidsrisico voor een individu op basis van zijn PFAS-serumgehalte in te schatten.

Verdere opvolging kan gebeuren door de huisarts wanneer de persoon daar bij gelegenheid langs gaat, er hoeft zeker niet meteen een afspraak gemaakt te worden. De huisarts kan op basis van zijn kennis van zijn patiënt, als die bijvoorbeeld nog andere risicofactoren heeft zoals overgewicht of suikerziekte, bepalen of andere onderzoeken nuttig zijn. Het kan dan bijvoorbeeld gaan over het bepalen van cholesterolwaarden, leverenzymen, schildklierhormonen en eventueel urinezuur. De huisartsen in de regio kregen de afgelopen week al meer uitleg over PFAS van Zorg en Gezondheid.

Uitbreiding no-regretmaatregelen

Met deze onderzoeksresultaten en ook de vele milieumetingen die intussen zijn gebeurd, heeft het Agentschap Zorg en Gezondheid de huidige no-regretmaatregelen in Zwijndrecht geëvalueerd. Zorg en Gezondheid heeft een advies gegevens aan de gemeentes om die uit te breiden.

Joris Moonens, woordvoerder van Zorg en Gezondheid: "De meeste no-regretmaatregelen golden voor de zone van 1,5 km rond de fabriek. In het bloedonderzoek zien we ook dat in deze zone mensen gemiddeld hogere PFAS-waarden hebben. We zien echter dat verder dan 1,5 km ook waarden boven de gezondheidskundige richtwaarde worden gemeten. Daarom adviseren we nu dat ook in een straal van 3 km kwetsbare groepen zoals jonge kinderen, immuunverzwakte personen of zwangere vrouwen geen zelfgeteelde groenten meer eten. Tot 5 km is het aangewezen voor iedereen om zelfgeteelde groenten zeer goed te wassen voor consumptie om zoveel mogelijk grond en stof af te spoelen. In de 3 km-zone raden we ook af om grondwater te gebruiken voor consumptie en is het aangewezen de handen regelmatig te wassen, zeker voor de maaltijd, en om het huis regelmatig te kuisen met nat. Eieren van eigen kippen eten was al afgeraden in de zone van 5 km, dat blijft zo."

Dit bloedonderzoek zal ook bijdragen tot het opzetten van een meer diepgaand humaan-biomonitoringonderzoek. Daarbij kunnen de verbanden onderzocht worden tussen metingen in de leefomgeving, de inwendige dosis van de chemische stoffen en de biologische effecten (gezondheidseffecten). Zo'n onderzoek opzetten vraagt meer voorbereiding en wordt momenteel

voorbereid door het departement Omgeving van de Vlaamse Overheid. Hiervoor zal samengewerkt worden met het Agentschap Zorg en Gezondheid.

De bloedstalen worden ook opgenomen in de biobank. Zorg en Gezondheid zal proberen de resultaten te verbinden met medische gegevens uit de huisartsendossiers die beschikbaar zijn in de zogeheten Intego-databank, om verbanden met gezondheidseffecten te onderzoeken. Dit is een project dat we nog dit jaar zullen opstarten, doch enige tijd zal vergen om uit te voeren.

Meer informatie

Het volledige onderzoeksrapport en een uitgebreide samenvatting vindt u op de PFAS-website van de Vlaamse overheid: <https://www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling>

Deze studie werd uitgevoerd door het Provinciaal Instituut voor Hygiëne (PIH) en de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO), deels vanuit hun rol als Partnerorganisatie Milieugezondheidszorg (PO-MGZ) in opdracht van het Agentschap Zorg en Gezondheid (AZG) van de Vlaamse overheid.

//

Zorg en Gezondheid is een agentschap van de Vlaamse overheid. We gaan samen met u voor meer gezondheid en betere zorg. We nodigen mensen uit om gezond te leven en ondersteunen hen hierbij. We beschermen hen tegen besmettelijke ziektes en een ongezond milieu en maken de tijdige opsporing van een aantal ziektes mogelijk. We dragen bij tot een netwerk van kwaliteitsvolle zorg voor en rond mensen die het nodig hebben. Met de Vlaamse sociale bescherming brengen we de betaalbaarheid van de zorg in het bereik van onze medeburgers. Om dit alles te realiseren erkennen en financieren we organisaties, zorgverleners en voorzieningen. We doen alles in partnerschap en in gedeelde verantwoordelijkheid met hen, met andere overheden én met de mensen zelf. Extra aandacht gaat daarbij naar de meest kwetsbaren.